

τὸν ξεχωρίζει. Θὰ ἔλεγα καὶ κάτι ἄλλο, τώρα ποὺ τόσο τραγικά τοῦ ἔκλεισε γιὰ πάντα ὁ θάνατος τὰ στοχαστικά μᾶτια, σὰ νὰ μὴ φοβοῦμαι πὼς θὰ λυπηθῇ ἀπὸ τὴν κρυφή μου σκέψη, καθὼς, πιθανότατα, θὰ γίνονταν ἂν ἔξοῦσε ὠρισμένα κομμάτια ἀπὸ τοὺς «Ἀπλοῦς τρόπους» μοῦ θιμίζουν ὠρισμένα κομμάτια τῆς «Ἀσάλευτης Ζωῆς». Ἔιταν ἡ ψυχὴ του τόσο εὐκολοτάραχη, ποὺ δὲν μπορῶ καὶ νὰ μὴν ὑποθέσω, ἀνάμεσα σὲ ἄλλα, πὼς ἡ συγγένεια μὲ κάτι ἀπὸ τὸν Γκοῦτε, ποὺ θὰ τὸν χαρακτηροῦσε, δὲ θὰ μπορούσε ὄχι εὐχάριστα νὰ τὸν ξαφνίσῃ, σχετισμένη μ' ἓνα ταπεινὸν ἀκατάραχτον ἀκῆμα ἀπὸ πολλοὺς συγχρόνους του τραγουδιστῆ, ποὺ πολὺ τότε συμπαθοῦσε, ποὺ τότε θάμιζε, μὰ ποὺ καὶ κάποτε, χωρὶς λόγο, ἢ, λογικότητα, τὸν ἐνοχλοῦσε.

(Ἀκολουθεῖ συνέχεια)

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΝΤΡΙΑΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Τοῦ χωρισμοῦ στιγμὲς στερνές...
Τὰ μάτια μου ἄθελα βουρκώνουν,
Τοῦ βαποριοῦ οἱ στριγγές φωνές
Μοῦ λέν πὼς ὅλα πὰ τελειώνουν!

Ἄχ, νὰ μποροῦσα ἓνα φιλί!...
Μὰ δίνω ἀμίλητος τὸ χέρι,
Καὶ μοῦ τὸ σφίγγει ντροπαλῆ
Καὶ κίτρινη σὰν ἀγιοκέρι.

Ἄκόμα μιὰ στριγγὴ σφυριά,
Τῆ σκάλα τώρα κατεβαίνει...
Στὰ φυλλοκάρδια μου βαρεῖα
Καμπάνα νεκρωτὰ σημαίνει.

Τὸ μαντηλάκι τῆς γλυκᾶ
Κουνᾶ ἀπ' τὴν πρίμνη κ' ἔξω σκύβει,
Μὰ φεύγει ἡ βάρκα βιαστικά
Καὶ πίσω ἀπὸ τὸ μῶλο στρέβει.

»Λοιπὸν ἐτέλειωσε;« — Θαρρῶ,
Πὼς σ' ἐνὸς τάφου πέφτω βάθος,
Καὶ σ' ἓνα κλάμα φλογερὸ
Ξεσπᾶ τ' ἀνείπωτό μου πάθος.

Κόρη στὴν Ἄντρο Ἀύγουστ. 1920

ΖΕΦΥΡΟΣ Β. ΑΔΥΝΟΣ

ΧΑΝΟΥΜΙΣΣΑ

Τὴν ὄρα ποὺ ἀντιεγγίξες στὸ Βόσπορο ἢ δύση,
Ἐλληνοσύλα πρόβαλλες μὲς σὲ Τουρκάλας ντύση,
Χανούμισσα, ἀπὸ τὸ Τουράν δὲν εἶσαι, οὔτε ἀπ' τῆ
(Μέκκα,

Εἶσαι ἡ πάλια Βυζαντινὴ μὲς στὴ Στζαμποὺλ γυναικᾶ...
Βλέποντας ἔτσι εὐλαβικά, σιγὰ σιγὰ ἀπ' ἔμπρός μου
οἱ ἄνθρωποι σθηστήκανε· κι ἀπ' τῆ βοῆ τοῦ κόσμου,
ὃ Παναγιὰ Βυζαντινὴ καὶ χαμηλοβλεποῦσα,
ἔμεινες Σὺ, ἢ Ἄγια Σοφία, κ' ἐγὼ ποὺ σὲ κοιτοῦσα.
Πόλη

ΑΛΕΚΟΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ(*)

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Σήμερα τὸ πρωὶ μοῦ συστήσανε κάποιον, κά-
τω στοὺς βαρύτοιπους, στοὺς «Κύκλους».

— Ἀπὸ δὴ εἶναι ὁ Τάσος...

— Χαίρω πολὺ. Τὸ ἐπάγγελμά σου;

— Διαρρήκτης, ξαίρεις...

— Μπράβο! Πὼς πάνε οἱ δουλιές;

— Δόξα στὸ Θεό, πηγαίνανε περίφημα ὄξω,
μὰ μ' ἔπιασε ἡ τοιμπίδα, βλέπεις, καὶ φασκέ-
λωσ' τα!...

Κάθισα κάμποση ὄρα μὲ τὸν Τάσο καὶ κου-
βεντιάσαμε φιλικότατα. Καὶ κάθισα μ' ἀπόλυ-
τὴ ἐμπιστοσύνη μαζί του.

Αὐτὸ τὸ παράξενο παθαίνω ἐδῶ μέσα. Μοῦ
συσταίνουνε διαρρήκτη καὶ τὸν παίρνω γιὰ
τοκογλύφο καὶ ὑποκλίνομαι προστὰ του βαθύ-
τατα. Μοῦ συσταίνουνε φονιά καὶ τὸν παίρνω
γιὰ ὑποστράτηγο, τὸ λιγότερο, μὲ παρουσιάζου-
ντε σὲ ἱεροσόλυο καὶ σκύβω νὰν τοῦ φιλήσω τὸ
χέρι μὲ σέβας, θαρρώντας πὼς ἔχω προστὰ
μου καμιά κορυφὴ τῆς ἱεροσύνης.

Τὰ ἐπαγγέλματα, βλέπεις, ἐδῶ πέρα εἶναι
μαντρωμένα, καλομανταλωμένα. Τὰ φυλάνε ἄ-
γριπνοι φρουροὶ μὲ ξιφολόγους ἀστραφτερὲς
καὶ καλοακονισμένες, μὲ φυσιογιοθήκες γεμά-
τες—κ' ἔτσι δὲν τὰ φοβᾶσαι, δὲν μπορούνε νὰ σὲ
βλάψουνε τὰ ἐπαγγέλματα. Ἐνῶ στὴν κοινω-
νία ἔξω;

Ἄ, στὴν κοινωνία ἔξω!... Σὰ μοῦ συστή-
σουν λ. χ. τοκογλύφο, καλοκουμπόνομαι ἀμέ-
σως καὶ σφίγγω μὲ τρομάρα τὸ πορτοφόλι μου.

Φυλαγὲς Συγγροῦ, Μάρτης τοῦ 1919

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

(*) Ἀπὸ τῆ Β' ἐκδοσὴ ποὺ θὰ βγεῖ σὲ λίγο.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

MERCURE DE FRANCE. (15 Ἀύγ.) *Λεγκράν-Σαμ-
πριέ*: Ὁ εἰρωνικὸς ἀτομισμὸς τοῦ Μαρις Μπαμπουρ.—
Ζὺλ ντε Γνωλιέ: Ἡ Λογικὴ τοῦ Ἡρωϊσμοῦ.—*Ζ. Ζολι-
νό*: Ἡ ἀνταρσία τοῦ Κέβρ. διήγημα πολεμικόν.—*Ἐδμὸν
του Γκοξόν*: Ποιήματα.—*Δονι Ναριέ*: Ὁ Συνδικαλισμὸς
καὶ οἱ Ὑπάλληλοι.—*Φ. Μπροντέλ*: Τὸ Ἐλεγίον κι' ὁ Ἐ-
ρεντιά.—κτλ.

REVUE CRITIQUE (10 Ἀύγ.) Τεῦχος ἀφιερωμένον στὸν
Ἰούλιο Δεμαίτρ, μὲ σχετικὰ ἄρθρα τοῦ Ἄνρι Μπροντού:
ὁ δραματικὸς κριτικὸς.—*Σαβιέ ντε Κουβίλ*: Οἱ παρωδιές
—*Ἐδμὸν Μαρσάν*: Ἡ κρίση τοῦ γούστου.—*Ἀκόμα*.—
Σαίλ Ἀνριό: Ὁ ἀθῶος καιρὸς.—*Φαγνὸς*: Τὸ ληπτηρὸν
τραγοῦδι τοῦ Ἀμλέτου τῆς Γασκονίας.—κτλ.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΤΙΚΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑΝ "ΤΥΠΟΣ",
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ταχτικοί συντάκτες: Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟ-
ΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διαχειριστής: Η ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ",

"Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει
να διευθύνονται:

«ΕΤΑΙΡΙΑΝ «ΤΥΠΟΣ» Σοφοκλέους 3, ΑΘΗΝΑΣ»

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Γιά την Ελλάδα	δρ.	20	τό χρόνο.
		10	τό εξάμηνο.
		5	τό τρίμηνο.
Γιά την Αγγλία και Αίγυπτο	£	1	τό χρόνο
	£	0,10	τό εξάμηνο
Γιά την Αμερική	\$	5	τό χρόνο
	\$	3	τό εξάμηνο

Και γιά τα άλλα μέρη ανάλογα

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΤΟ Εργατικό σοσιαλιστικό κόμμα (Κομμουνιστικό), δημοσίεψε το εκλογικό του πρόγραμμα: Θετικό, συγχρονισμένο, ανάλογο με την κατάσταση, ξεσκεπάζει τις πληγές και προτείνει και τον τρόπο της θεραπείας με τα μόνο ήρωικά κι αποτελεσματικά φάρμακα, που μās τα δίδαξε η επιστήμη κ' η ζωή, κι όχι με κομπογιαννίτικες άγυρτίες, όπως κάνουνε τα άστικά κόμματα, που εκμεταλλεύονται την αμάθεια και τις πρόληψες του λαού. Το ίδιο το πρόγραμμα αναγνωρίζει την ανάγκη να είναι «ελληπτο», δηλαδή εύκολονόητο. Κι όμως το πρόγραμμα είναι γραμμένο στην καθαρεύουσα! Και τη στιγμή ακόμα που το κόμμα αποφασίζει να κάνει εκλογική προπαγάντα, εξακολουθεί να δείχνει την περιφρόνησή του προς τη γλώσσα του λαού. Τι κι αν θεωρητικά το κόμμα είναι κηρυγμένο υπέρ της δημοτικής, αφού στην πράξη σιμμαγει με τους καθαρευουσιάνους; Εκλογική προπαγάντα λοιπόν στην καθαρεύουσα από τους κομμουνιστές σοσιαλιστές, δηλαδή από τους πιο επαναστατικούς, τους πιο προχωρημένους ιδεολογικά, κι όμως στο γλωσσολογικό μέρος τόσο καθυστερημένους! Ο Έλληνας σοσιαλισμός διστάζει, ντρέπεται να μιλήσει τη λαϊκή γλώσσα, αυτός, που στά κάτω στρώματα σπνοίξει την επικρατείή του. Τι πικρό να μη θέλουμε ακόμα οι σοσιαλιστές μας να καταλάβουνε πως σοσιαλισμός και δημοτικισμός είναι δυο πράματα άχώιστα. Σοσιαλιστής, που δεν είναι και δημοτικιστής, όνι μόνο στη θεωρία, μα και στην πράξη είναι κακός σοσιαλιστής. Σοσιαλιστής που γράφει την καθαρεύουσα είναι ό,τι καλύτερο μπορούσανε να επιθυήσουνε οι άστοί μας. Το κομμουνιστικό κόμμα, που με τόση πλληληαρία διεξάγει τον αγώνα ενάντια προς ό-

λα τάστικά κόμματα, δίχως καμιά εξαίρεση, είναι άναγκη νάφήσει κατά μέρος κάθε άδικολόγητη επιφύλαξη, κάθε μικρόψυχο ύπολογισμό, και να υίοθεήσει, με όλα τα μέσα που διαθέτει, με όλο τον άγιο ένθουσιασμό που το διακρίνει γιά την ιδεολογία του, την ιδέα της πραχτικής εφαρμογής της δημοτικής γλώσσας, που θα το ανυψώσει ακόμα περισσότερο στη συνείδηση κάθε διανοούμενου και θα εξυτηρηθείσει θετικά τον αγώνα του, που θα βρει επιτέλους το φυσικό του όργανο γιά να επικαιωνήσει με την ψυχή του λαού.

***

ΑΠΟ τον «Γεωργικόν Αγώνα», το καλό γεωργικό περιοδικό που βγαίνει στη Θεσσαλονίκη, παίρνουμε ένα χαριτωμένο και χαρακτηριστικό άρθρακι που, με τον τίτλο «Γλώσσα και Γεωργία», στολίζει το τελευταίο του φυλλάδιο:

«Η μουχλιασμένη γλώσσα, η καθαρεύουσα, αν είναι άχρηστη γιά τη φιλολογία, είναι όμως πολύ επικίντηνη γιά τη γεωργία και τους γεωργούς, και το Υπουργείο της Γεωργίας κάνει πολύ άσχημα που δεν καταργεί αυτή τη γλώσσα, όταν πρόκειται να μιλήσει στους γεωργούς. Παραδέτομε το χαρακτηριστικό έπεισόδιο, που συνέβηκε σε κάποιο ήρωικό νησί, όταν ήμουνα εκεί ως νομογεωπόνος.

Το Υπουργείο της Γεωργίας σκέφτηκε να βελτιώσει τη ράτσα των άλλων γι' αυτό ακριβώς έβγαλε μια εγκύκλιο, όπου έλεγε να φέρουν όσοι έχουν άλλες βαρβάτα να τα ιδεί ή επιτροπή, κτηνίατρος και γεωπόνος, και όσα απ' αυτά, τα άρσενικά, τα βρίσκανε καλά, γιά να διακονίσουν και βελτιώσουν τη ράτσα. Θα σφραγίζονταν όσα όμως θα τάβρισκε ή επιτροπή άσημαιούρα και ξεχαρβαλωμένα θα τους άφαιρεί το δικαίωμα, καθώς και τα μέσα, να κάμουν κόρτε στις δημοσες και λυγερές φοράδες: ως αυτοί πάει καλά και θα είτανε εύγης έργο αν το οσοστό αυτό μέτρο δεν περιορίζονταν μόνο στα άλλα τα κακομούτσουνα, μα επέκτεινότανε και στα ξεχάρβαλα δήτην λογικά. Έτσι θα έβελτιώνετο, μαζί με τα άλλα, και ή άνθρωποπαραγωγή. Το μόνο λάθος όπου έγινε, είναι πως ή περίφημη αυτή εγκύκλιο γράφτηκε σε γλώσσα... υπερχαθαρεύουσα, όπου μιλούσε γιά άλλα βαρβάτα και έλεγε «περι κηλώνων ύπων» ο καλός Νομάρχης της περιφέρειας, μόλις πήρε την εγκύκλιο αυτή, άμέσως έσπευσε να ζητήσει το λεξικό του Βυζάντιου, γιά να ξεκαθαρίσει τέλος το τέρας αυτό ποι είταν κολημένο πίσ' από την ούρα των άλλων. Δυστυχώς, παρ' την καλή θέληση του κ. Νομάρχη, ή έρευνα στην ήρωική κομπόλη απέθη άκαρπη, και έτσι το θηρίο έμεινε έντελώς άκαταδίωχτο. Αφού τέταν άδύνατο να το διαλύσει, πάνει και ξεφουρνίζει την εγκύκλιο σ' όλους τους παρόδρους των χωριών, όπως είτανε γραμμένη, με την έντολή να παρουσιάσουν τους «κήλωνας ύπους» μέσα σε μια βδομάδα, γιά να τους ιδεί ή επιτροπή. Το τί έγινε είναι εύκολο να το καταλάβει κανείς: αν ο Νομάρχης δεν κατώρθωσε να εξηγήσει τους «κήλωνας», οι πάρεδροι όμως κατώρθωσαν τέλεια να τους... παρεξηγήσουν.

Ἔτσι τὸ πρῶτ', ὅταν πῆγε στὸ κέντρο τοῦ χωριοῦ ἢ ἐπιτροπὴ γιὰ νὰ ἐξετάσει τὰ βασικάτα ἄλογα, βρέθηκε πρὸ πραγματικοῦ συναγεμίου βοδιῶν, βοεβελιῶν, γαϊδουριῶν καὶ πετεινῶν ἀκόμα τοῦ οὐρανοῦ, χωρὶς νὰ ὑπάρχει βέβαια καμιά ἀπόλυτη ἀνάγκη. Ἔτσι οἱ δυστυχημένοι γεωργοὶ νομίσανε πὼς τὸ Κράτος κάνει ἐπιστροφάτση καὶ φέρανε τὰ ζῶα τους γιὰ τὴν ἐπίτση, ἀδίκως καὶ παραλόγως, ποδαροδρομῶντας ὀλάκερες μέρες καὶ χάνοντας τὸν πολὺτιμο καιρὸ τους· καὶ ἅλ' αὐτὰ γιὰ τοὺς... κήλωνας καὶ τὸ κηλῶναιον τῶ ὄντι ἄγως τῆς καθαρῆουσας.

ΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ ΚΑΙ Ο Κ. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

(Συνέχεια)

3 —

Νὰ κρατῆ προπάντων μιὰ γραμμὴ, μιὰ λογικὴ σειρά, νὰ προχωρῆ ἢ διήγησι με κάποια τάξη, τὸ σχέδιο νάχη τίς ἀναλογίες του. Γι' αὐτὸ ὁ διηγηματογράφος πρέπει νὰ ξέρη τί νὰ πῆ ἀπὸ τὴν ὅλη του ὑπόθεσι, — ἀπὸ τὸ μῦθο του, — καὶ τί νὰ φῆσῃ νὰ τὸ μαντέψῃ ὁ ἀναγνώστης. Καὶ πάλι, ἀπὸ κείνα ποὺ θὰ πῆ, σὲ ποιά νὰ ἐπιμείνῃ καὶ ἀπὸ ποιά νὰ περάσῃ ἀκροθιγῶς. Ἀλλοιώτικα κάνει τέρατα, — σκοτιάρικα, ὑδροκέφαλα ἢ ἀκρομεγαλικὰ.

Ἡ σύνθεσι τοῦ διηγήματος, ἀνεξάρτητ' ἀπὸ τὸ χωρισμὸ τῆς σὲ μέρη ἀνάλογα, συμμετρικὰ καὶ ὁμομορφα, — ὅπως π. χ. θὰ χωρίζαμε ἕνα ὄργανικὸ σῶμα με μιὰ κάθετη γραμμὴ, ἀπὸ πάνω ὡς κάτω, καὶ με μιὰ ὀριζόντιαν στῆ μέση, — μπορεῖ νὰ χωρισθῆ, νὰ λυθῆ καλῶτερα, ἔτσι : στὸ καθαυτὸ σχέδιο, στῆ διήγησι, στὴν περιγραφὴ καὶ στὸ διάλογον.

***

Τὸ σχέδιο τοῦ κ. Βουτυρά εἶναι ἀληθινὰ τὸ τρωτό του, καὶ ἴσως τὸ μόνον του τρωτό. Ὁμολογῶ πὼς ὅσο καὶ ἂν ἐκόπιασα, δὲν κατώρθωσα νὰ βρῶ ἐδῶ καμιά δικαιολογία. Τὰ διηγήματα αὐτὰ, σχεδὸν ὅλα, ἀρχίζον ἀπ' ὅπου θέλουν καὶ τελειῶνουν ὅπου θέλουν. Μερικὰ μάλιστα, — ὅπως οἱ περίφημοι «Ἀλανιάριδες», — νομίζεις ὅτι μπορούσε καὶ νὰ ἐξακολουθῆσουν. Τοὺς λείπει ἐκεῖνο ποὺ λένε γερὸ χτίσιμο. Πολλὰ ἀγκωνάρια θὰ μπορούσαν νὰ λείψουν ἀπὸ τὸ χτίριον ἢ θάπρεπε νὰ μπουν καὶ ἄλλα. «Ἀδστηρὰ καλλιτεχνικὰ» τὸ σχέδιο τοῦ κ. Β. δὲν εἶναι καθόλου. Κι ὁ Παπαδάμῳνης χαλῆ συχνὰ τὸ δικό του μ' ἕνα σωρὸ ἄσχετες παρεκβάσεις· μὰ φτάνει νὰ λείψουν, νὰ σβυστοῦν αὐτὲς, γιὰ νὰ μείνει ἕνα σχέδιο θαυμασίον. Ὁ κ. Β. παρεκβάσεις δὲν κάνει ποτέ· πάντα μένει στὴν ὑπόθεσίν του. Κι ὅμως, σὲ πολλὰ μέρη, τὸ διηγημά του δὲν εἶναι παρὰ μιὰ παρέκβασι, — παρέκβασι ἀπὸ τὴν κύρια γραμμὴ τοῦ σχεδίου. Καὶ φυσικά, μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς, πὼς τὸ διήγημα τοῦ κ. Β. μένει σὲ κατάστασι ἀπλοῦ, πρώτου σχεδιάσματος : σημειώσεις ριχμένες ἄτακτα, βιαστικά, — καὶ ἐμπνευσμένα, σὲ πυρετὸ μάλιστα ἐμπνευσης, — γιὰ νὰ χρησιμεύσουν ὕστερα στὸ γερὸ χτίσιμον, τὸ ἴσυχον καὶ ὑπομονητικόν, ἐνὸς ἀληθινὰ καλλιτεχνικοῦ ἔργου.

Μήπως, διαβάζοντάς το κανεὶς, ἢ ἀποτελειώνοντάς το διάβασμα, κάνει μονάχος του αὐτὴ τὴν εὐκόλη τὴν ἐργασία, — καὶ ἀπομακρύνει τὰ περιττά, καὶ μαντεύει τὰναγκαῖα, καὶ συμπληρῶναι τὸ σχέδιον ἢ τὸ τροποποιεῖ μέσα στὸ κεφάλι του ; Καὶ μήπως αὐτὸ εἶναι ἴσια - ἴσια ἐν' ἀπὸ τὰ δέλητρα, ποὺ βρισκεῖ ὁ μορφωμένος ἀναγνώστης στὰ διηγήματα τοῦ κ. Β. ; — Δὲν θὰ τολμοῦσα νὰ τὸ πῶ με τόση βεβαιότητα. Γιὰτὶ στοχαζομαι πὼς στὴν εὐχαρίστησι, στῆ χαρὰ αὐτῆς τῆς ἐργασίας, τῆς ἀνάπλησῃς νὰ ποῦμε, ἀνακατείνεται πολὺ καὶ ἡ λύπη γιὰτὶ τὸ σχέδιον νὰ μὴν εἶναι τελειωμένον ! Γι' αὐτὸ εἶτα καὶ ἐπιμένω, πὼς αὐτὴ ἡ ἐλλειψὴ εἶναι τὸ μόνον τρωτό τοῦ κ. Βουτυρά.

***

Κι' ἔρχομαι στῆ διήγησι. Ὁ κ. Β. ἔχει τὸ χάρισμα νὰ διηγῆται ; Ἐκδέτεται τὰ πράγματα καλά, με τὴν τάξη ἐκείνη καὶ με τὴν καθαρότητα, ποὺ ὁ σκοπὸς τῆς εἶναι νὰ κἀνῃ τὸν ἀναγνώστη του νὰ τὰ παρακολουθῆ με ὅσο τὸ δυνατό λιγώτερο κόπο ; Ὁχι βέβαια. Ὁ ἀναγνώστης βάζει κόπο γιὰ νὰ κρατήσῃ μιὰ σειρά καὶ, πολλές φορές, κόπο μεγάλο. Εἶναι μέρη μάλιστα, ποὺ, γιὰ νὰ καταλάβῃ ἀπλῶς τί ἔτρεξε, πρέπει νὰ λύσῃ ἕνα αἰνιγμα. Τὸ παράδειγμα θὰ τὸ φέρω ἀπὸ τὸ «Πιζιδί τῆς Βουβῆς». Στὸ τέλος, ὁ συγγραφέας διηγεῖται :

«Τὸ ποτάμι ἦταν ξεχειλισμένον. Σὰ νὰ τραγουδοῦσαν, κατεβαίνοντας με τὰ νερά, νεράιδες ἄγριες, ἕνα τραγοῦδι θανάτου, ποὺ βούτζε ὁ τόπος, σκοτεινίαζε ὁ ἥλιος !

«Ὁ Φύκος σταμάτησε. Κοίταξε, κοίταξε τὸ νερὸ ποὺ ἔτρεχε θολό, σὰ νὰ τὸν ἔσερνε ὁ δρόμος καὶ τὸ τραγοῦδι ποὺ ἄφινε. Ἐξάφνα ἔφερε τὸ βλέμμα τρυγύρω. Ὁ ἥλιος τῆ στιγμῆ ἐκείνη εἶχε κρυφθῆ πίσω ἀπὸ ἕνα μαῦρον σύννεφον, σὰν ἀπὸ μαῦρον πένθιμον πέπλο...

«Τὸ νερὸ τὸ θολὸ ἔτρεχε, ἔτρεχε σὰ νὰ μὴ συνέθηκε τίποτα, ἢ μιὰ νότα παράφωνη νὰ ἔπεσε γιὰ μιὰ στιγμῆ στὴν ἀρμονία του, στῆ μουσικὴ του.

Κι' ὕστερα μιὰ γραμμὴ ἀποσιωπητικὰ.

Τί συνέβηκε ;

Ἀπλούστατα, ὁ Φύκος, ἀπελπισμένος, ἔπεσε στὸ ποτάμι καὶ πνίγηκε. Τὸ λέει αὐτὸ πούθενά ὁ συγγραφέας ; Ὁχι. Πρέπει νὰ τὸ μανεύσουμε. Ἀπὸ τί ; Ἀπὸ τὰποσιωπητικὰ, ἀπὸ τὸ τραγοῦδι τοῦ θανάτου, ἀπὸ τὸ μαῦρον πένθιμον πέπλο. Καὶ νὰ συμπεράνουμε πὼς ὁ Φύκος ὁ ἴδιος ἦταν ἢ «παράφωνη νότα», ποὺ ἔπεσε γιὰ μιὰ στιγμῆ στὴν ἀρμονία, στῆ μουσικὴ τοῦ τρωτοῦ !...

Ἐνας ἄλλος συγγραφέας, ἐκεῖ ἀνάμεσα στὸν τελευταῖον καὶ στὸν προτελευταῖον παράγραφο αὐτῆς τῆς διήγησις, θὰ μᾶς ἔλεγε με δύο λόγια καὶ τὸ κίνημα τοῦ Φύκου. Ὁ κ. Β. τίποτα. Μᾶς ἀφίνει νὰ τὸ θγάλομε ἀπ' τὰ παραπάνω καὶ τὰ παρακάτω : Ἡ λύσι τοῦ αἰνιγματος, — δικὴ μας δουλειά. Κι αὐτὸ τὸ κάμει συχνότατα, γιὰ νὰ μὴν πῶ κατὰ κανόναν. Ἀπὸ μιὰ ρησούλα, ἀπὸ μιὰ λεπτομέρεια, ἀπὸ μιὰ λέξη, χαμένη μέσα στὶς ἄλλες, — καὶ ποὺ χανόμεστε καὶ ἐμεῖς ἐν δὲν τὴν προσέξουμε, — πρέπει νὰ συμπεραίνουμε ἕνα πὼς ὁ ἥρωας πάει καθάλλα καὶ ὄχι, με τὰ πόδια. πὼς εἶναι γέρος καὶ ὄχι νέος, πὼς εἶναι λεύτερος καὶ ὄχι...